

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

TARTALOM:

Méhészeti congressus az ezredéves országos kiállításon. *Dr. Ribáry F. J.*
— Az ezredéves országos kiállítás. Felhívás a magyar méhészekhez. *A kiállítás
rendező bizottság.* — Egyesületi élet: Választmányi ülés. — Az anyátlanság s annak
megszüntetésére vonatkozó gyakorlati utasítások. *Csiki János.* — A kis és nagy
keretekről. *Nagy Iván.* — Megjegyzések a „Méztár lent!” című cikkre. *Danis
János.* — A méhesből. *Wider Ferenc.* — Vegyesek. — Szerkesztő postája.

E folyóiratot az egylet rendes és köri tagjai a tagsági díjért kapják.
Rendes tag évenként 2 frtot (4 korona), köri tag 1 frtot (2 korona) fizet.

KOLOZSVÁR, 1895.

AZ EGYLET TULAJDONA

GÁMÁN J. ÖRÖK. KÖNYVNYOMDÁJA.

CZAKÓ SÁNDOR

A SZTALOS és MÉHÉSZ

NAGY-KÁTÁN,

készít **mindenféle és fajta kaptárt**, bárminő beosztású és keretűt, árkülönség nélkül, festve és összes kellékeivel (az ablakok üvegelve).

Árak műhelyemben értendők. Csomagolást és vasuttra szállítást olcsón számítom.

Szállítási díjat vevő fizeti. Választ igénylő levélhez bélyeget kérek.

Rendelést magyarul, az összeg felét előlegül (10 fíton alóli összegnél az egész összeget) előre beküldeni mielőbb kérem, hogy a kellő időre elkészíthessem.

Előleg nélkül nem küldök. Szilárd, finom s pontos munkáért kezeskedek.

Utolsó posta s vasuti állomást tudatni kérem.

Árak krajczárookban:

Anyatenyészítő kaptár kettős falu 1-es 200 kr., 2-ös 360 kr., 3-as 500 kr., 4-es 630 kr., 5-ös 750 kr., 6-os 860 kr. Nagy törzseknek: 1-es 450 kr., 2-ös 860 kr., 3-as 1240 kr., 4-es 1620 kr., 5-ös 2020 kr., 6-os 2400 kr. Burkoltak 10%-kal olcsóbbak. Átmeneti kaptár szalmakásra 150 kr. Figyelő kaptár 300 kr. Anyabölcső védő 2 kr. Anyakalit 40 kr. Anyavár 80 kr. Anyásító rakasz 100 kr. Boxis szegező 40 kr. Keretszegező 60 kr. és 100 kr., bárminő kerethez állítható 300 kr. Boxishoz való lécz készen 100 drbhoz 200 kr. Kerethez való lécz 100 drbhoz készen 250 kr. és 350 kr. Boxishoz való üvegtáblák 100 drb 300 kr. Ragasztó-papír 100 drb 20 kr. Etetőteknő (spekulatív) 3 kr. Etetőkeret 20 kr. és 60 kr. Etetőedény bádogból s fából 30 kr. Ziebolczféle üveggkamrával 35 kr. Gummikesztyű párja 150 kr. Hannemann-féle rács m. 8 drbból 200 és 300 kr. Herefogó 80 kr. Hereklzáró 20 kr. Keretfogó 20 kr. és 60 kr. Kerettágító 15 kr. Keretszeg 1000 drb 20 kr. Méhbesópró 100 kr. Méhészsapka lószőr v. sodronyból 60 kr. Mézedény bádogból 5 kilóra 40 kr. 10 kl. 70 kr. 20 kl. 120 kr. 25 kl. 150 kr. Mézpergető 2 félkeretre 500 kr. 4 félkeretre 600 kr. Neiszerkeretre 800 kr. Egész keretre 1000 kr. Műlép drbja félkeretbe 8 kr., kilója (28 lap) 250 kr. Műlépragasztó deszka 20 kr. Műlépsajtó nyomásra félkeretű 1000 kr., sajtó hozzá 800 kr. Rajfeeskendő 100 kr. Rajfogó s szállító is 150 kr. Röplyukrekesz bárminő 2 kr. Sejtkezdőléc 5 kr. Smokerfüstölő 150 kr. Kábitóvászón 10 népre 6 kr. Távszeg 1000 drb 25 kr. Távszegmérték 20 kr. Távkapocsmérték 20 kr. Vágánytisztító 15 kr. Viasz-, méz- és borsajtó is, hengeralak 800 kr. Sodronyszövet m. 150 kr. Röpdeszka csuklós pánttal 10 kr. Keretléczávógó fiók 50 kr. Kerettartó fenéke! 150 kr. Köpükés 70 kr. Sejtkupoló kés 50 kr. Szem- és orrvédő sodronyból 30 kr. Sejtkupoló kefe szüges 15 kr. Mézszűrő szita selyem 60 kr. Negyedkerethez való lécz 100 drbhoz való 180 kr. Kettő megy ilyen félkeretbe lépesmész termelésre, nyolczadkerethez való lécz 100 drbhoz 160 kr., négy fér ilyen félkeretbe stb. Teleépített félkeretek dolgozósejtű fehérek (szüz) darabja 25 kr. Fakaptárak készletben (3 fiókrácsal, tető és alj) 360 kr. stb. stb. — Mézpergető fogaskereké hajtással 300 kral drágább.

Végül megjegyzem, hogy tárgyaím minden kiállításon a **legnagyobb kitüntetésben** részesültek.

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czinzendők:

Kolozsvár, Bástya-uteza, 9. szám.
Reclamatíók-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések *Wieder* József főtitkárhoz intézendők (Hosszu-uteza 22.), a pénzküldemények: *Biró* Gyula egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárt (Trencsin-tér 13. szám).

Rendes tagok 2 frt (4 korona), körít tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 kr. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona). Egyleti tagok, éves és féléves hirdetések 30% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

Méhészeti congressus az ezredéves országos kiállításon.

Nem vagyunk abban a szerencsés helyzetben, hogy összeruhetnénk az ezredéves országos kiállítás méhészeti csoportja — kétségen kívül hangya szorgalommal munkálkodó — rendező bizottságának eddigi megállapodásait. Az iránt azonban tisztában vagyunk, hogy az eredeti tervtől eltérés történt, a mi, bizonyára a kiállítás előnyére fog kiütni.

Kívánatos volna, hogy a végleges programm mihamarabb elkészítettessék, közzététessék, hogy a kiállításba résztvenni szándékozók már most, teljes tájékozást nyerjenek a részletek iránt is.

A programmba felveendő volna a Budapesten tartandó magyar méhész-congressus is, a mi még eddig — tudunkkal — komoly megbeszélés tárgya sem volt.

Csodálkozunk, hogy ez a fontos kérdés mindeddig oly annyira háttérbe szorult.

Pedig ez a congressus, azért, mert nem az osztrák és német méhészek hozzájárulásával rendeztetnék; azért, mert csakis a magyar nemzeti lobogó alatt gyülnének össze a méhészek és a méhészet barátai: nem volna csak olyan parádéféle.

Még eddig minden vándorgyűlésen, mit az országban megtartottak a méhész-egyletek: éreztük a gyülekezés üdvös eredményeit. Még azokban az esetekben is, midőn a *szigoru biralat* szerint, a napirendre tűzött tárgyak nem sokkal vitték előbbre a méhészet ügyét.

Ennek a congressusnak fontos tárgyai volnának. Olyanok, melyek megbeszélésére és végmegállapodásra legalkalmasabb az összes magyar méhészek gyülekezete.

Első sorban ott volna a *méhészeti védtörvény* kérdése.

Törvény szabályozza a vadászatot, halászatot és az ezekenél, nemzetgazdasági szempontból fontosabb méhészet még ma sem részesül *megfelelő* törvényes védelemben.

A mezőrendőrségi törvény mindössze is csak két rövid cikkelyben gondoskodik a méhészet védelméről. Minden méhész tudja, hogy még milyen sok fontos kérdés van, a mi nem foglaltatott a törvény keretébe, hogy a méhészet védelméről *megfelelő* törvénnyel kell gondoskodni.

A vándortanítói intézmény körül is sok a megbeszélni való. Ez az intézmény még ma sem teljesen rendezett. Felesleges itt elősorolnom a megfelelő ellenőrzés hiánya és rendezetlenség okozta, naponta tapasztalt bajokat, mert ez bizonyára ösmeretes. A kaptár-rendszer és a keretméret kérdése szintén olyanok, melyek még mindig megoldatlanul állnak s aligha volna alkalmasabb hely ebben a kérdésben is megállapodásra jutni, — akár legyen az általános, akár zóna szerinti — mint épen egy olyan gyülekezet, hol az ország minden részéről gyakorlati méhészek vannak együtt.

Nem akarjuk az óhajtott congressus összes tárgyait itt elősorolni; hisz olyan sok a pusztán hazai érdekű, fontos megbeszélni való, hogy azt egy rövid cikk keretébe be se foglalhatjuk.

Csak példaképen soroltuk fel a fennebbieket, azok részére, a kik tán kétkednének, hogy az országos méhészeti congressusnak elegendő és elég fontos tárgyai lennének.

A méhész-egyletek vannak hivatva, hogy határozzák el a congressus megtartását, az egyesületek küldötteivel megtartandó közös értekezleten állapítsák meg a programot, a javaslatokra jelöljenek előadót, a javaslatokat a congressus megtartása előtt sokszorosítva küldjék szét, hogy a tanácskozás tárgyai ösmereteseek legyenek.

Eképpen fontos kérdésekben, nagy horderejű megállapodások volnának létesítendőek, melyek örök emléküvé tennék a méhészek és méhészet barátai előtt az ezredéves országos kiállítás s az avval egybekötött congressust.

Végül felemlítjük, hogy ez a congressus lenne hivatva a méhészeti csoport jury-tagjai fele részét megválasztani s ezzel el lesz érve egy másik cél is, minek fontosságát nem szükség itt tárgyalnunk, mert mindenki ösmeri, a ki valaha kiállításban résztvett s a kit *kiállító* bíráltak.

Nagy okok szólnak a mellett, hogy az ezredéves országos kiállítás alkalmával tartandó méhészeti congressus eszméjét realizáljuk.

A magyar méhészeknek nem válnék sem előnyére, sem dicsőségére, ha ezen a nagy nemzeti ünnepen, melyen annyi egyesület fogja jelét adni a lüktető életerőnek, közöny, vagy épen érzéketlenségnek adná tanujelét.

Még nem késő, de a halasztásra sincs idő.

Dr. Ribáry F. J.

Az ezredéves orsz. kiállítás.

Felhívás a magyar méhészekhez.

Az országos ezredéves kiállítás méhészeti csoportjába a *meghosszabbított* bejelentési határidő is lejár néhány nap múlva.

Számbavéve az eddig érkezett bejelentéseket, sajnosan kell konstatálnunk, hogy azok száma sokkal kisebb, mint a mennyit reméltünk és vártunk.

Minden szakmakörben megtaláljuk azt, a mi a haladást jelzi, emeli a kiállítás tartalmát, diszét. Hát a magyar méhészet, a méhészeti ipar nem nyújtana elég bő anyagot, mivel tartalmassá, széppé és a külföld előtt is meglepővé tehetnék a méhészeti csoportot?

A termelés minden szakábau működők sietnek a nagy nemzeti versenytérre. Hát a hazafias munka fáradalmi után csak a méhészeknek ne jutna megfelelő hely a siker örömnepén?

A magyar méhészek még eddig soha se tanusítottak közönyt olyan esetekben, midőn hazafias kötelességet kellett teljesíteni és a méhészet ügye hívta munkára. Elmaradhatnak-e tehát a méhészek szégyenkedés nélkül onnan, a hol az egész nemzet együtt lesz?

Nem hihetjük, hogy a magyar méhészek, kik az eddigi kiállításokon oly fényes eredményeket tudtak felmutatni, most, és épen most, elmaradnának és a közönnnyel homályt vethetnének a magyar méhészet fényes multjára.

Bár eddig mulasztás történt, de még *helyrehozható* a mulasztás.

A bejelentési határidő meg van hosszabbítva május végéig.

Kérjük a t. méhésztársakat, hogy bejelentéseiket május

15, legkésőbb május 20-ig küldjék be Kolozsvárra az erdély-részi méhész-egylet elnökségéhez, honnan az egyesület fogja felküldeni csoportosan az illetékes helyre.

Megjegyezzük, hogy részben egyesületünk küldötte közbenjárására, sikerült kieszközölnünk, hogy a *méhészeti csoportban kiállítók semmi térdíjt nem fizetnek*. A mint a bejelentési lapokból is látható, a kiállítók kívánságához képest a kiállítási tárgyak számára szükséges szekrényekről, állványokról és asztalokról is az *igazgatóság gondoskodik* és *azokért sem fizetnek semmit a kiállítók*. Mindezek mellett még a tárgy vasuti szállítása is *rendkívüli kedvezmények mellett* fog történni.

Eme jelentékeny kedvezmények mellett majdnem *minden anyagi áldozat nélkül* jutnak méhésztársaink ahhoz a szerencséhez, hogy a kiállításban mint kiállítók résztvehessenek.

Kérjük tehát t. méhésztársainkat, siessenek bejelentéseiket mihamarább beküldeni.

Kolozsvárt, 1895 május 1.

A kiállítás rendező bizottság.

Egyesületi élet.

Választmányi ülés.

Egyesületünk választmánya rendes ülést tartott *Bodor* László alelnök elnöklété mellett.

Az ülés főtárgya az ezredéves országos kiállítás volt. Erre vonatkozólag *Wieder* főtítkár tüzetes jelentést terjesztett elő a méhészeti kiállítás érdekében a végrehajtó bizottság részéről eddig tett intézkedésekről.

Előadta, hogy folyó évi márczius 30-án vette a felszólítást egyesületünk a kiállítási központi bizottságtól arra nézve, hogy az egyesület is vegyen részt a kiállításban s a mennyiben lehetséges, rendezzen kollektiv kiállítást. Minthogy azonban az egyesület nincs abban a helyzetben, hogy a kollektiv kiállítás terheit megbirhatná, a végrehajtó bizottság helyesebbnek tartotta, hogy felszólítást in-

tézzon a méhésztársakhoz, hogy vegyenek részt a kiállításban s egyszersmind szétküldötte a bejelentési íveket, borítékokat is csatolva az ívek mellé, melylyel a bejelentési ívek portómentesen visszaküldhetők. A bizottság felkérésére Bodor László alelnök Budapestre utazott, hogy a kiállítás ügyében a szükséges intézkedéseket megtegye, mely alkalommal részben az ő közbenjárásának sikerült kieszközölni azt, hogy a méhészeti csoportban kiállítók *semmi térdíjt* nem tognak fizetni. Előterjeszi a rendező bizottság abbeli megállapodását, hogy az ország különböző részéből összeszedendők a leg-tégibb időktől fenmaradt kaptárak, számbavehetőbb méhészeti eszközök s azokról felveendő fényképekből volna kiállítandó egy olyan collectio, mely a méhészet fejlődését tüntesse elő.

A választmány helyeselve vette tudomásul a rendező bizottság eddigi intézkedéseit, a fényképek elkészítésére 300 frtot megszavaz és az alelnök előterjesztésére köszönetet szavaz az orsz. kiállítás *igazgatójának* a kitüntető figyelemért, melyben az erdély-részi méhész-egyletet részeltette, s elhatározta, hogy felterjesztést intéz a kiállítás költségei fedezésére segélyezésért és időleges szabadjegyért.

Alelnök előterjeszti, hogy a helyi kerületi rendező-bizottság és az iparkamara hathatós támogatásban részesítette az egyesület kiállítás rendező bizottságát, több ezerre menő portómentes levelezésre alkalmas levélborítékot bocsátott rendelkezésre s más tekintetben is hálára kötelező előzékenységet és szivességet tanusított, miért a választmány köszönetet szavazott.

Örvendetes tudomásul vette a választmány alelnök abbeli jelentését, hogy eddig 30 bejelentés érkezett a kiállításra az elnök-séghez s ezek között több van olyan bejelentett tárgy, mely kiválóan figyelemreméltó és bizonyára díszére fog válni a kiállításnak.

A *Sötér* Kálmán »Méh és Világa« című, kiadás alatt álló munkájára vonatkozólag alelnök jelenti, hogy az első kötetre való kéziratot megküldte a szerző és hat ív már ki van szedve, és a két első kötethez szükséges clichéket a lipcsei intézet leküldötte. Fölemlíti, hogy *Dzierzon* arczképéről a clichét alelnök felkérésére megküldötte az orsz. egyesület választmánya megbízásából *Kühne* Ferencz. A választmány köszönetet szavaz az orsz. egyesület szivélyes előzékenységeért.

A marosvásárhelyi méhészkör jóváhagyás végett beküldött házszabályait a választmány helybenhagyta és clismeréssel méltatta e buzgó kör abbeli törekvését, hogy vidékén községenként méhésztársulatokat igyekszik létesíteni.

Főtitkár jelenti, hogy Kőműves Gerő, volt méhteleg-igazgatótól a méhes és szerelvények átvétettek és átadattak Nagy Kálmán gazd. egyesületi segéd-titkárnak.

Több folyó ügy elintézése után a gyűlés esti fél 9 órakerült véget.

Az anyátlanság s annak megszüntetésére vonatkozó gyakorlati utasítások.*

Jelige : A természet mindent bölcsen vezérel.

Az anyátlanság következtében évenként sok méhcsalád semmisül meg, ha a méhész szakértelemmel nem előzi meg. Az anyátlanság bekövetkezhetik bármely időszakban és többféle okok következtében ; de a leggyakoribb és főok, az anya elvényülésében keresendő.

Az anya életét némelyek 7 évre is becsülik. Ez igen ritka eset lehet ; én inkább tévedésnek tartom, mint valószínűségnek. Tapasztalatom szerint 3 évnél többre nem számítható, kivételesen 4—5 évre. Az anya élete rendes folyam szerint 3 év, de szervi hiba vagy kimerülés, ebből folyólag végelgyengülés következtében hamarabb is lejár. Szervezeti tekintetben a szerint jár le élte gyorsabban, a mint női hivatásának megfelelőleg tökéletesebben vagy tökéletlenül volt fejlődve. Szervezete jóságától eltekintve : a szerint, a mint rövidebb vagy huzamosabb idő alatt petézett sokat, azaz a szerint, a mint a petézési folyam gyorsabban vagy lassabban történt.

A rovarok életében általánosan ismert következmény az, hogy a mint a nőfélék petéiket lerakták, mint hivatásukat bevégzett egyedek elvesznek. A méhanya élete is peteképződésének befejeztével végződik. Az anya életében tehát az életerő mindaddig tart, míg a szervezetéhez kötött petemennyiséget elő nem állította, le nem rakta. Természetes, hogy mint minden élő, úgy a méhanya is, közbejött betegség következtében hamarabb is elveszhet, de

* Pályamunka ez erdélyrészi méhész-egyleti pályadíjra.

rendes életfolyam szerint végelgyengülés következtében mindig az utolsó peteképződéssel. Ez az életerő utolsó kiadása. A petezés vége felé az anya már kimerült és az utolsó crömegfeszítéssel dolgozik, míg a végelgyengülés, rögtön reá a haiál bekövetkezik. Az életerő elfogytával rendszeren a lépről lehull s kevés idő múlva egy néhány méhtől körülvéve hal el.

Az életerő az anyaméh életében annyira összefügg a petézással, hogy azt mesterségesen hamarább ki lehet meríteni, mint természetes uton rendszeren körülmények közt történhetett volna. Azaz a szervi működést peteképzésre gyorsítani lehet, e szerint életidejét rövidíteni.

Az életerőt a sok petezés meríti ki, mely tagadhatlanul nagyobb mérvű a keretes rendszernél, mint az ingatlan szerkezetű, különösen a kupos kasoknál. A kupos kasoknál a nagyon korlátozott mennyiségű lépekért, mit a méhek a méz elfoglalásával a rajzási idő felé még jobban korlátoznak, az anya petézési képességéhez mérve kevésbé vesz igénybe, több ideig nyulik a lerakás és így az életerő is; a méhek rajmennyiségre a munkátlanságra utaló térhiányban emelkednek, tehát a nyugalomban kímélődik életük, nő számuk. A nagy lakással és a keretes rendszernél az anya rövid idő alatt nagy téren sokat petézhetik, ezen nagy térnek megfelelőleg sok munkás méh vesz el a külmunkában, melynek helyre pótlására, térhez mérve a család erejének fentartására sok fiasítás szükséges a folyton gyors petézással, mely az anya életét hamarabb járhatja le, mint a kis kasokban. A keretes rendszerrel magunk még jobban siettethetjük a kimerülést, ha mézelési időszakon kívül, híg mézzel etetjük a családot. Ily mézzel a család az anyát petézésre készíti. Ilyenkor és egész nyár folytán a bepetézett lépek egy részét folyton elszedjük, de nem a fiasítást, és üreseket adunk, annyira kimerítjük, hogy a tavalyi jó anya már ez év folytán vagy a télen elvész. Ennek ellentétével tarthatjuk meg az anyát 4—5 évig. T. i. ha szegény családnál kis építményen kevés eleséggel petéztetjük az anyát és az érett fiasítást mindegyre elszedjük részben, hogy a népség ne emelkedhessék az anya petézési képességének megfelelő mennyiségig. Az anya etetése, ezzel peteképződése korlátoztatik, a kimerülés hátravettetik, élete megnyulik. Tegyen bárki kísérletet, meglátja, hogy igazam van.

A szervezetben véghezmenő életfolyam minden egyedet végre a felbomláshoz visz, azaz a szervezet halálához juttatja. Ez bekövetkezik minden szervi betegség nélkül. Az életfolyamban véghezmenő anyagcserében végre oly anyagösszeköttetések létesülnek, melyek lehetetlenné teszik a szervezet további életmunkáját, t. i. az anyagok a szervezetben oly összeköttetésbe jutottak, melyen túl a szervezetbe jutott anyagokból újabbakat nem képes összeköttetésbe hozni. Ezzel az anyagcsere megáll és megáll a szervi élet. Mihelyt a szervi élet megszűnt s az ebből folyó erő hatása az anyagok összeköttetésére, kezdetét veszi az anyagi élet, mely egy más természeti erő hatása alatt szervi összeköttetéseit szétlöki, hogy az anyagokban ruházott tevékenységénél fogva újabb összeköttetéseket létesítsen.

A szervi működésben véghezmenő életfolyam utján lejárat az anyaméh élete is bármikor végelegyengülésben, azonban a petézési folyam annyira kapcsolatban van az életműködéssel, hogy legtöbb vén anya a petézési időszak alatt jut a végkimerüléshez, a végelegyengüléshez. Lehet mondani: a vén anyák halála 10%-ban történik csak a petézési időszakon kívül, 90%-ban a petézési időszak alatt, t. i. januártól októberig. Ennek oka könnyen is megérthető, mert ha az anya megérte a petézési időszak végét, úgy, hogy még peteképzési képessége nincs kimerítve, de már a vége felé közeledik, a petezés megszakitásával a szervi tevékenység is meglassodik, úgy, hogy az anyagcserében nagyon lassu folyam áll be, mely lejárásában az időt nagyon megnyújtja, csak pusztán a peteképzési munkálat nélkül, a peteképzésre még alkalmas erővel önmagát nem meritheti ki azon lassu életműködésben. Mikor eljön a petézési időszak, az ingerlő etetéssel a szervi működés meggyorsul, a petezéshez multhatatlanul szükséges gyors anyagcserével az anyaméh élete lejár. De ez még nem vezet multhatatlanul anyátlansághoz, csak az anyátlanságra figyelmeztető ut, melyet a méhek mindig felismernek.

A végelegyengülésben elhaló anya a méhcsaládnál még nem jelent anyátlanságot; mert még ott lehet a bölcsőjében szendergő új anya, vagy már a szép szüz királynő, vagy éppen a szép fiatal asszony. Az elhalt vén anyjukat nehányan megsiratják, a lakásból

kiszállítják és teljes nyugalommal, reménnyel fognak a további munkához.

Ha végelgyengülésben, a petézési időszakban vész el az anya: halála bekövetkeztét a méhek előre tudják s a haláleset készülélenül nem találja. 4–5 héttel megelőzőleg már készülnek halálára s biztosítani igyekeznek magukat új anya neveléssel. Midőn látják az anya rohamosan apadó petézését, elgyengülését, már tudják halála közeledtét: magukat biztosítandók a jövőre, nevelik az új anyákat. És a szoros megfigyelések az anya által véghez vitt munkásságból, csalhatatlanul arra következtetésre figyelmeztetnek, hogy az anya is tiszta tudatában van a nem sokára véget érő életnek. Ez igen természetes is s a rovar életével szorosan összefüggő következmény, mivel ők saját világukban éppen annyira ismeretesek, mint mi emberek, a minket halandóságra figyelmeztető természeti okokkal.

Ha az anya végelgyengülésben a petézési időszakban hal el: (januártól októberig), mindég petét és fiasítást hagy maga után, melyből — ha már nincs növelve — anyát is növelhetnek. De habár a méhek jól tudják az anya bekövetkezendő halálát, az anyaujtás nem mindig sikerül a petézési folyam alatt is. Oka a következőkben rejlik:

Az anyák, melyek nem voltak tökéletesen fejlődve női szervezetükben, a petézés vége felé átmennek herepetézésbe és ilyenül végzik, a miből a méhek képtelenek anyát nevelni. A tökéletesen fejlődött anyák mindvégig képesek női petéket rakni lassu folyamatban, kisebbedő téren ugyan, de tömött sorban és mindég is női (dolgozó méh) petéket raknak utoljára.

A méhek mindkét esetben biztosítani akarják magukat az anyák nevelésével jó előre. Ugyde oly nagy szeretetük és ragaszkodásuk vén anyjukhoz, hogy a míg az a kaptárban van es petézik, az ujan növelteket teljes kifejlődéshez legtöbb esetben nem engedik. Valahányszor az anyabábok a kifejlődéshez közel vannak: öreg anyjuk iránt érzett féltékenységből elpusztítják, de ugyanakkor növelik is az újabbakat. A mely anya női petével végezte a petézés, mikor elhalt, a legutolsó petéből is nevelhetnek anyát, de ott vannak az erőfélben levő anyabölcsők is, a melyekből 3–4 napra már eléjött az erőteljes új anya. Itt a család még biztositva

van a jövőről. De azok az anyák, melyek szervezetük tökéletlensége miatt, akarattjuk ellenére is herepetezésbe mentek át: még 3—4 hétig élnek, végre mint herepetézők vesznek el. Előbb szórványosan raknak a dolgozók sejteiben herepetéket is, míg később mind több-több lesz a here és a dolgozók szórványosan s ha ezen változó rendszerrel ki nem merül, végre tisztán herébe megy át és ezzel is végzi. Itt már tisztán kitűnik a női szervezet tökéletlensége, mert midőn az anyaméh érezte gyöngülését, halála közeledtét, az anyanevelést megelőző herepetézést a természet rendje szerint, illő helyükre a heresejtekbe rakta, további törekvéséből mind végig kitűnik, hogy a munkás sejtekben dolgozókat akar és úgy az említett anyabölcsökben is, de már női ivarszerveik nem minden tekintetben engedelmeskednek, mert részletükben hiányosan voltak fejlődve, melyek az általános gyengüléssel a többicknél hamarabb megtagadták a szolgálatot. Így petézik dolgozó sejtekbe heréket és még csiraképteleneket is, melyek okozzák a fiasításban a hiányosságot. Az ily anyákkal is az anyanevelés megkezdődik a rendes uton, még akkor, mikor női petéket is rakott, de anyjok iránti szeretetből addig pusztítják az anyabábokat, míg végre semmi női pete nincs, miből újból neveljenek. Megkísérlik ugyan még a herepetékből is nevelni, de már a teljes anyátlansághoz vezet. A vén anya halálával a család teljes árvasága tudatában, keserves sirásban adja tudtul bánatát, bátortalanság, csüggedés szállja meg s beáll a munkátlanság.

Az első esetben, ha sikerült a nevelt új anya megtermékenyülése, legtöbb méhész mit sem tud az anyaváltozásról. Ugyan gyakorlott méhész legyen, ki biztosan felismeri az anyaváltozást, ha csak az ujitási munkálaton rajta nem kapta a családod. Vannak esetek, midőn az anyaujítás még az öreg anya életében megtörténik és szerencsésen meg is termékenyül. Nálam 4 igen szép példa szolgáltatott erre bizonyosságot. Mindkét anya békében élt egymás mellett, míg végre az öreget utólérte a halál.

Akár a rajzás alkalmával szükségessé vált új anyák, akár a vén anyákat helyettesítő termékenyülési (párzás) kirepülésük alkalmával elveszhetnek; részint valamely méh-ellenség, részint más kasba tévedve, részint ismeretlenül saját népe által leszurva, vagy valamely véletlen eset folytán. Következése lesz a család biztos

meganyátlanodása. Az új anyák eléjöttével és azok valamelyikének elfogadásakor már nincs a lakásban semmi pete, sem fedetlen fiasítás (álcza). Ha ezen fiatal anyák elpusztulnak, többé mást nem nevelhetnek.

A fiatal termékeny anya is elpusztulhat idő előtt valamely véletlen eset, vagy betegség folytán. Az ilyen halál a petézési időszak alatt sem találja reáakészülve a méheket, de ha a petézési időszak alatt történt, az anyátlanság még sem következik be, mert pete és nyílt fiasítás mindig van a lakásban. A beállott betegség akár petézési megszakitással történjék is huzamosabb legyen, akár rögtön beálljon a halál, a méhek a bajt észreveszik és a nyílt fiasítás fölé pót-anyabölcsőket emelnek azonnal. Az anyátlanság itt is csak az új anya elvesztével következhetik be.

Akár végelegyengülés, akár betegség vagy véletlen folytán az anya a petezés szünetelése alatt (októbertől januárig) vész el: az anyátlanság azonnal meg van, mert nincs pete vagy nyílt fiasítás, miből mást nevelni. Ha az anyaujítás tél folytán vagy tavasszal történt, szintén anyátlanságra juttatja a méhcsaládot.

Oly korán párosulásra nem kap herét, vagy ha már saját lakásában van és feltételezhető, hogy ki is repülhet: a huzamosabb és többszöri kirepülésre veszélyes, változékony zord idővel legtöbb elvész künn. Az ősszel ujitott anyák még késő ősszel is könnyebben párosodhatnak, mint a téliek és kora tavasziak; részint a hibás családoknál még létező herék sokaságáért, részint az ősz jellemző huzamosabb alkalmas időért. Arra is volt nálam példa, hogy a későn növelt anya megtermékenyülve ment telelőbe, de azon évben nem petéztet, mert termékenyülésekor a petézési időszak már lejárt minden családnál. Azt hittem, hogy meg se termékenyült, szüznemző vagyis hereszaporító fog lenni. Csupán csak a herék elpusztítása tett kétségessé. Február hó végén, alkalmas idő folytán megvizsgáltam és ime, már telve volt új nemzedékkel és sok dolgozó fiasítással. Ebből következik, hogy a párosodást nem követi mindig azonnal a petezés.

Az oly időszakban növelt anyák, mikor párosodásra alkalmatlan az idő, vagy míg a párosodási hajlam tartott, ki sem repülhettek, szüznemzők lesznek, a melyek a család pusztulását okozzák. Ez az anyátlansággal egyenlő.

Petézési időszak alatt a terméketlen anyák pusztulását a családban az álnyák váltják fel, melyek szintén pusztuláshoz juttatják a családot. Az álnyaságot mindig megelőzi a valódi anyanevelés. Tehát álnyaság a termékeny anya elveszte után nem azonnal közvetlen következik. Tapasztalatom szerint a petézési időszakon kívül elveszett anyák után sohasem lesznek álnyák. És a petézési időszakban is csak akkor, midőn a szabadban már mézet is találunk és hordnak. Hogy az álnyaság létesüljön, mindig az elhalt termékeny anyától hátrahagyott fiasításra van szüksége, vagy a mi ezzel egyenlő, múrajkészítésre, vagy éppen anyanevelésre más családoktól elszedett fiasításra.

Ha a nyílt fiasításból és petékből nevelt anyák elvesztek: az utolsó kísérlethez nyulnak kétségbeesésökben. Mindnyájan tiszta tudatában vannak annak, hogy a munkás méhek mindnyájan nők, tudatukban a lehetőség még sincs kizárva, hogy valamelyikük családfentartó lehessen. De eme anyásítási törekvésükben is, mint minden munkájukban, nagyon következetesek. Rendes anyaneveléssel, előre reákészülve, mindig az anyabölcsőben rakott petéből nevelik a teljes, t. i. tökéletes fejlődésű anyákat. Mikor ilyen anyákat növelnek, a család nem válik anyátlanná egész az anyabölcső befedéséig, t. i. a leendő anyák bábbá változásáig. A termékeny anya jelenléte s szaporítási tudatában egész nyugodtan fognak a teljes értékű anyaneveléshez. De nem így az anya váratlan elvesztével. A naponkénti népvészteség, a petézési, leendő szaporulati hiány kapkodásra, sietségre készíti, hogy minél hamarább előállítsák a szaporítást, a néperőt biztosító anyát. Mig az előbbi esetben az anya elvesztével, vagy távoztával, már ott vannak a fedett anyabölcsők vagy anyabábok, a szaporító erő már közel jövőben van, addig itt sehol sincs és sietnek azt minél hamarább létesíteni: itt már a dolgozóknak szánt nyílt fiasításból is nevelnek anyákat, csak hogy hamar készen legyen a szaporító erő. Ezekből kerül ki a sok korcs anya, de kötelességének sokáig megfelelő. Esetenként az anyanevelésnek ilyen sora a méhek tiszta tudatára, következetes eljárására vihető vissza. Kitűnik, hogy csak a kényszer adta helyzettel, körülményekkel alkuszunk, úgy, a mint családjuk biztosítására előnyösebbnek mutatkozik. Ily következetesen járnak el utolsó reményükben, kétségbeeső kísérletükben, t. i. mi-

dőn már sem pete, sem nyílt fiasítás nincs a lakásban, a fedett fiasításból kirágó legderekkabb méhet mint anyát éltetik, remélve azt, hogy a lehető anyanevelésck sorrendje szerint az ilyen, mint fiatal nő, még tovább fejlődhetik és párosodásra is alkalmas lehet.

Ez nincs is a lehetőségek közül kizárva és ennek ellenkezőjét még senki sem bizonyíthatta be, sőt valószínűségnek tartom, hogy történik is az ilyen anyaságra szánt fiatal méh párosodása. Ezelőtt 2 évvel akadtam egy tökéletesen méhszinü, és potrohát kivéve minden tekintetben méhalaku anyára, melyet fel sem ismertem volna, ha petezés közben nem kapom és a többitől nagysága által nem tűnik ki. A vén anyát akartam kifogni, hogy ujjal cseréljem, de már szükségtelen volt. Hogy minden kétségemet kizárjam, újból meg újból átvizsgáltam a kaptárt, de más anyát nem találtam. Dolgozókat szaporított a maga rendjén, de már a következő év májusán eltűnt a kaptárból. Szépen fejlett, sárga anya váltotta fel, a melyet éppen most akarok felváltatni ujjal. Igen nagy a gyanum, hogy a párosodott álanya volt. Az ilyen anya párosodási nehézségét, úgy látszik, a méhek jól ismerik. Ezen műveletük már csak előkészítő, közbevetett ut a valódi anyák nyeréséhez; ezt bizonyítja az ál-anyás családok további eljárása, melynek tárgyalásába, hogy ezen munkám felette hosszú ne legyen, ez alkalommal nem bocsátkozhatom.

Az anyásítási törekvések eme sorából érthető meg, hogy a petezési időszakon kívül történt anyátlanságok alkalmával miért nem állítanak legalább álanyákat? Azért, mert a fiasítás befejeztével — azaz már az utolsónak kirágása után — nemsokára minden munka elérte szervezetének legkisebb részletében, hivatásának megfelelőleg, fejlődésének befejeztét, utolsó hatását, a honnan már nincs tovább fejlődhetés, még a peteképződésre is. Minthogy az anyának szánt eleséget is a munkások magok készítik elő, még pedig emésztő szervezetükben, tehát a képesség meg van bennök az anyát petezésre készítő eleség előállítására, a nélkül, hogy rájuk nézve legkisebb ingerlő hatással lett volna, természetes, hogy egy másik, ilyen fejlődésű munkásnak, hiában nyújtják, mert annak emésztő szerve úgy bánik el vele, mint az előbbinek. Tagadhatlan, hogy az a fiatal munkás, mely éppen most rágott ki a sejtéből, még szervezete részleteiben nem fejezte be a fejlődést, azt csak

egy néhány nap múlva végzi be, a mikor már ki is repülhet. Az ilyen fiatal méhen kapnak a méhek a legelső etetéssel és tovább folytatva, hogy a munkásnak indult szervezetten befejezése előtt némi módosítást létesítsenek, az ivarszerveket a női hivatásnak megfelelően alakítsák át, azaz a kitünő etetéssel a lehetőleg kifejtsék. Petézési tekintetben czélt is érnek mindig és bizonyosan az emésztő szervek is munkásságban akkor még módosulnak.

Az őszi időn meganyátlanodott családok nem lesznek ál-anyásak azon időben, midőn a petézés megszűnt, ha fedett fiasítás van is még. Nem lesznek, mert a természeti törvények parancsolók rájuk nézve is, ép úgy, mint az anyacsaládokra, és petézési szünetelésre utalja. Ezen tudatban az ál-anya előállítását meg sem kísértik. Mikor a petézési időszak bekövetkezik, az ál-anyaállítás már késő.

A késő őszön, vagy télen meganyátlanodott családok kivétel nélkül vagy anyás családokhoz átköltöznek, vagy anyátlanul rendre az utolsóig elhullnak, de ott ál-anyaság nem következik be. Hogy anyátlanul saját lakásukban maradjanak, míg az idő mindeniket lejárhatja, az ritka eset; de hogy más családhoz átköltöznek, mihielyt az idő alkalmas reá, az már igen gyakori.

(Vége következik.)

Csiki János.

A kis és nagy keretekről.

III.

Hallottuk azon különös esetet, hogy Hahn nevű német méhésznél a normál méretű kaptárokkal amugy »halomszámra« kellett a holt méheket kitakarítani, míg a szélesebb kaptárookban itt-ott volt a holt méh. Fura nagy kaptár lehetett az, hol *halomszámra* volt a holt méh. Vagy talán ez is a rendesen használatos külön szabadsághoz tartozik? A híres, elfogulatlanul ítélő és ítélni is tudó Vogellel szembe ama bizonyos Hahnt nem is állithatom, sem utána-mesélőit, hanem ha ilyféle eset a figyelemrevételre érdemes lehet, az csak a valóságnak megfelelő, az ok s a körülmények bővebb és hű leírása által válik. Előfordulhat, hogy más méhészek hazánkban is az egyleti keretes kaptárból a holt méheket, bár nem ha-

lomszámra kiseprük, de azt mindig valamely zavaró okra vissza lehet vezetni. Többnyire a méhészt maga a hibás, de ezt egy sem mondja, inkább a kaptár rossz stb. A méhek sikeres betelclésének feltételeit minden méhésznek meg kell tanulnia, ezt a kaptár soha sem tanulja meg. Tudomány nélkül a sötétben tapogatózik az ily fajta méhészt s majd ebben, majd abban a kaptárban talál »halom-számra« holt méheket.

Eléggé jellemző, hogy a közleményemet megtámadó előtt a német normálkeret szószólói mint: Gühler, gr. Pfeil, Vogel és Günther külön méhkereskedői érdekeiknek hódolnak, a normálkereteket egyhangulag elfogadott kölni gyűlés összes méhészei semmi, Rothschild azonban magas miveltsége stb. alapján előtte szavahihető s megbízható tekintély. Legyen. Véleménye szilárd alapon nem nyugszik, mutatják a Mész. Közlöny 1894. évfolyam 167. és 306. lapon előforduló szavai. Előbbiek szerint Dzierzon nincs ellene a 9 cm. magas kereteknek s az utóbbiak szerint azokat már alkalmazza is; megtudhatjuk ebből, hogy a méhészt égen oly magasan álló Dzierzon a mi kis kereteinknél felével kisebb kereteket használ. Miután vannak, kik a Berlepsch ajánlotta keretek méreteivel nincsenek tisztában; szóljon azoknak műve által e tárgyban talán eléggé jártas volt méhészt: Huber. Szerinte: »Berlepsch a II. kiadásban a kaptárok szélességét 11 hüv. helyett 9 hüv.-re, a keretsor magasságát 7 hüv.-re szabta«, nyilvánvaló, hogy minden józanul gondolkodó előtt Berlepsch végleges megállapodása lehet csak a mérvadó. Berlepsch évekig lelkiismeretesen kísérletezett, míg ekként nyilatkozott: »Élesen elmélkedtem és csakhamar felfedeztem, hogy azelőtt a szalmakasok átmérőjének kiszámításából hibás következtetést vontam stb. Ez idő szerint a keretes kaptár szélességének normálméretéül 9 hüv. venni stb. A keretek 7 hüv. magasak (hosszuak) stb.«¹ azaz kerete 18·37 cm. magas és 22·3 cm. széles. Másnemű s az azelőtt megállapított kereteit a nagy méhészt téves számításból eredőknek nyilvánította s ha tévedését utóbb helyreigazítja, senki jogositva nincs akarata ellenére az előbbi méreteket továbbra is Berlepsch méreteinek nevezni. Szavai „*muß angenommen werden*“ semmi alkudozást és csürés-csavarást meg nem tűr. Igaz ugyan, hogy Berlepsch 1858-ban seebachi méhésztét Gün-

¹ Huber B. 56. I. Berlepsch B. Z. 3. k. 353. lap.

thernek adta át, hanem azért a méhészkedést abba nem hagyta, mint azt a Méh. Közlöny 1894. évf. 11. számban, írójától a már megszokott; merész módon van ráfogva. Munkája előszavában azt mondja: »1858-ban nagy méhtel»pemet Günthernek adtam át és Gothába vonultam. Itt alapítottam Kalb régi barátom társaságában új, a seebachit majd elérő méhtelepét és kutatásaimat fáradhatlanul folytattam«. A megczáfolt állításból vont következtésekre a szót nem pazarlom.

Közleményeimben állítottam, míg a belmunkás azt a kort el nem érte, hogy munkára kijárjon, a fiasítás teljes hiánya mellett is, a legjobb méhlegelő tövében lakását ott nem hagyja, inkább éhen hal. Évvel szemben Alfonsus azon kísérletére történik hivati kozás, hogy méh nélkül műrajt készített *északafrikai* méheiből, melyek 5-öd napra port és vizet s 7-ed napra mézet hordtak, de ugy, mint a többi családok, csak 12 napra jártak. Ezzel állításom sem czáfolva, sem gyengítve nincs. Először is mi magyar méhészek afrikai méhekkel hál' Istennek nem méhészkedünk, másodsor nagyobb méhészetekben a méhek üres kaptárabba is járnak, azaz chtëvednek, harmadszor még: az afrikai méhnek kell 5—12 nap, míg a külmunkára kezd járni, ha elegendő étellemmel ellátva nincs, bizonyos, hogy éhen hal. Állításom akkor volna megczáfolva, ha honi méhekből, étellem nélkül készített műrajokban a kibuvó méhek azonnal ételmet gyűjtenének.

Nagy Iván.

Megjegyzések a „Méztár lent!“ czimü czikkre.

Dr. Hilbert István ur »Méztár lent!?!...« czimü czikkére a M. K. folyó évi 1. számában megirt hasonczimü reflexióm magára vonta Simonescu Péter ur figyelmét s hozzá is szolt e tárgyhoz, oly consequentiák levonásával, melyekről azt kell hinnem, hogy czikkemet nem értette meg teljesen; kérek ezért egy kis helyet, némi megjegyzéseim megtételére.

Mindenekelőtt kénytelen vagyok kijelenteni, hogy Simonescu Péter ur is épen az általam kifogásolt, helytelen kísérletezés hibájában szenved; ne vegye ezért rossz néven, ha érveléseit el nem fogadva, most újból kijelentem, hogy számos kísérletezőnél évektől fogva hiányzik ama elvi álláspont: »kísérletezésre csak az eredeti-

vel egyező méhlok alkalmaztassék, ezen számosak között — látva, hogy paraszt kasokkal kívánja megdönteni az alól levő méztár kérdését — legujabban Simonescu P. urat is kell értenem; szavaimat ő reá, illetve méhészkedésére is kell vonatkoztatnom. Állításaim bizonyítására maga Simonescu ur szolgáltatta a leghatalmasabb érvet — fogadja érte köszönetemet — állítván, hogy parasztkasai alá helyezett toldalékokkal kárt vallott. Parasztkasokban N. rendszerét úzni nem lehet.

Hogy miképen van informálva Simonescu P. ur a Liebner ur méhészetéről? semmi közöm; a mit azonban nem tud ő, tudjuk mi, hogy hazánk eme egyik legielesebbik méhésze 1. két sor Neiszereféle keretekkel méhészkedik; 2. kaptárainál a fészekkel *egyenlő* nagyságú méztár *alól* van. Méltóztassék csak a Magyar Méh 1893. évf. 112. lapján utánna nézni, mit mond ott maga Liebner ur?

Hilbert ur nem mondja ugyan cikkében, hogy a kísérletezés alatt álló családok gyengék, néptelenek voltak; tekintve azonban azt a körülményt, hogy csak tizenkét országos kis kereten ültek, gyengének declaráltam őket, egyszerűen abból az okból, mert egy 12 országos keretet befogadó térben, alig hihetem, hogy a család erőssé, népessé fejlődjék.

Az, hogy H. ur népei elrajzottak: következménye a kis térnek, de nem a család népes voltának, mert abból az okból, hogy e 12 kis kereten levő családok lépei csak úgy duzzadtak a méztől, előbbeni állításaimat még inkább fentartom.

Hogy az alsó méztár céljának tökéletesen megfelelel, a döntő bizonyítékot kétségkívül nem a parasztkasos méhészekről, de kaptárokkal méhészkedőktől veszem. A kezelésem alatt álló 50 N.-féle alsó méztárral ellátott kaptárról nem is szólva, t. Liebner urnál az 500 -- mond: ötszáz -- kaptár alsó méztárára hivatkozom, ha ez kevés: szolgálók egy egész lajstrommal, melyből az alsó kaptár jogosult voltáról meggyőződést szerezhet. E tény még Dzierzon, Sötér stb. idézett mondását is illő mértékére leszállítja.

H. ur méhészeti járatlanságára — miután ilyet sehol nem is állítottam — nem is szükséges bizonyítékokat adnom; miután kaptáros méhész, feltételezhető, hogy a méhészetben jártas: de ez a kísérletezést nem zárja ki.

Simonescu Péter urat illető őszinte tanácsom: hagyja abba

a parasztkasokkal való méhészkedést és válaszszon kénye-kedve szerinti kaptárt. Melyik a jobb? megoldja azon közmondás: kinek a pap, kinek a papné.

Danis János.

A méhesből.

A mézszegény vagy gyenge családok etetése e hóban is folytatandó. (Egy rész mézre 2 rész víz.) Abban az esetben pedig, ha a mézelésben szünet állna be, s ennek következtében a jobb családok is már a fisítás kihordáshoz kezdenek, azok is etetendők.*

Az erőse családok költőkamrája esetről-esetre, a szükséghez képest nagyobbbitandó s a gyümölcsfák virágzásakor már 3—4 kerettel a mézkamrába is felbocsáthatjuk. Egyszerre nagy tért nem tanácsos megnyitni a költőkamrában.

A mézelésre szánt családoktól 2—5 naponként a felesleges mézet elvehetjük és ki is pergethetjük.

Ez a hónap a rajzási hónap. A májusi raj nemcsak téli szükségletét gyűjti be, hanem még felesleget is ad.

E hó első felében készítendő a múraj, nemkülönben az anyanevelés is.

Anyátlan családoknak friss, petés keret adandó be, mert e hóban herék már bőven szoktak lenni s az új anya nászutját eredményel végezheti.

Üres kasok tisztán s raj elhelyezésre kész állapotban tartandók. Méhfüvel való bedörzsölés, avagy tejjel leendő preczkelése a kasnak nemcsak felesleges, hanem minden helyes okot nélkülöző időpazarlás. Az pedig egyáltalán nem áll, hogy az ily módon kezelt kasból nem távozik el a raj. A raj megszökését leginkább biztosíthatjuk, ha akkor, mikor a kaptárba elhelyezzük, egy fiasításos lépet is adunk be.

A tartalék-lépek legalább hetenként egyszer átnézendők s a melyeket a molyok megtámadtak: kénezendők.

* Még helyesebb volna talán, a mézelés szünetelése esetén, a fiasítás kihordás megkezdése előtt etetni a méheket, mert így a népből semmit sem veszítünk.

Német méhészeti lapok ajánlják, hogy azokat a bokrokat, cserjéket, kisebb fákat, melyekre óhajtjuk, hogy rajunk letelepedjék, azokon a napokon, melyeken rajat várunk, mézes vízzel öntözzük meg.

Vessző-, gyékény-, szalma- és más — nem keretes — kasok csupját tanácsos levágni és arra vagy kis ládikót keretekkel, vagy üvegharangot tenni mézgyűjtés céljából. Igen természetes, hogy a feljáratra Hanemann-féle rács alkalmazandó.

A kasok alá pótgyűrűk, avagy fiókok alkalmazását nem ajánlom, mert a gyakorlat azt bizonyította, hogy a rendelkezésre álló alsó tért az erős családok kizárólagosan herefasításra használják fel. Különbözik pedig a térnagyítás a legtöbb esetben csak a rajzást késlelteti, tehát határozottan káros.

Fecske-, méhés- és seregélyfészket méhesünk közelében ne tőrjünk meg.

Wieder József.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— *Sötér Kálmán* »Méh és Világa« című műve nyomdai munkája gyorsan halad előre. Az első kötet június első felében okvetlenül megjelenik s a többi kötetek gyorsan fogják egymást követni. Ezuttal értesítjük az érdeklődőket, hogy a munka megszerzése könnyebbítése céljából a kiadó bizottság **az előfizetési határidőt június 10-ig meghosszabbította**. Tehát június 10-ig az egész munkára elő lehet fizetni 12 frtjával, egyes kötetre pedig 3 frtjával. A diszkötés példányokért 1 frttal több. *Előjegyzések is elfogadtnak*. Az előfizetések és előjegyzések *Turcsányi Gyula* ev. luth. lelkész urhoz intézendők Kolozsvárra.

— *A Sötér Kálmán „Méh és Világa“ című munkája* a milleniumi kiállításra be van jelentve. A rendező bizottság a kiállítandó példányt a legfinomabb velin papíron külön diszkötésben mutatja be.

— *Az erdélyrészi méhészegylet köztelkén* május hóban nyilvános előadások lesznek. *Nagy Kálmán* a méhtelep buzgó igazgatója volt szíves magára vállalni, hogy a tagtársak segédkezése mellett előadásokat tart a gyakorlati méhészetből. A rendes előadások napját

később fogjuk tudatni, addig is azonban utbaigazítással készségesen szolgál csütörtök és vasárnap a délelőtti órákban a telep-igazgató.

— **Bejelentés az ezredéves kiállítás méhészeti csoportjába.** Az Erdélyrészi Méhész-Egylet elnökségénél eddig beadták bejelentéseiket a következők (a bejelentési sorrend szerint): Erdélyrészi Méhész-Egylet, a törvényszéki fogház iparüzlete Kolozsvár, Hutkay László Kolozsvár, Malatinszky Lajos Kolozsvár, Bodor Erzsébet Kolozsvár, Nagy Kálmán Kolozsvár, Állami Tanítóképezde Kolozsvár, Bauer Vincze Kolozsvár, Kulisseki Endre Kolozsvár, Páll Kristóf Szamosujvár, Péterfy Gyuláné Szamosujvár, Péterfi Gyula Szamosujvár, Voith Gergely Szamosujvár, Budai Imre Kolozsvár, Ferencz András Kolozsvár, Tóth Tamás Kolozsvár, Turcsányi Gyula Kolozsvár, Tordai Samu Kolozsvár, Kiss Ernő Kolozsvár, Kun Mátyás Kolozsvár, Zsigmond Gyártás Kolozsvár, Csiki János Korond, báró Bánffy Ernő Kolozs-Borsa, Hirschfeld Sándor Kolozsvár, Csiki János József Kolozsvár, Kopenetz Károly Kolozsvár, Wieder József Kolozsvár, Biedermann Ferencz Kolozsvár, dr. Bálint Sándor Kolozsvár, Szentgyörgyi Emil Kolozsvár, Bodor Irma Kolozsvár, Nesenfeld Viktor Kolozsvár, Laffer József Kolozsvár, Fehér Ferencz Kolozsvár, Bodor László Kolozsvár, Balogh Gergely Tompahát. — Az ezután érkező bejelentéseket lapunk jövő számában fogjuk közölni.

— **A „Méh és világa“-ra** előfizettek: (Folytatás.) Szepesmegyei méhész-egylet 12 frt, Kollányi Ferencz 3 frt, Dr. Seyler Emil 3 frt, Szentiványi Zsigmond 3 frt, Juhász Vincze 3 frt, Dr. Tóth Károly 3 frt, Lévy Antal 3 frt, Gulyás Elek 3 frt, Horváth József 3 frt, Hubrich Hugó 4 frt, Kaminszky Géza 4 frt, Dr. Novák Endre 4 frt, ifj. Gebé Andor 4 frt, báró Sennyei Béla 4 frt. (Folytatjuk.) Előfizetési pénzek: Turcsányi Gyula „A Méh és világa“ alap kezelője címére küldendők.

— **Az Erdélyrészi Méhész-Egylet kaptárgyűjteménye fényképekben.** Lapunk ápril havi számában közöltük, hogy egyesületünk az ezredéves orsz. kiállításon kaptárgyűjteményt szándékszik kiállítani fényképekben. Eme rendkívül érdekes és tanulságos gyűjtemény, mely méhészetünk fejlődését lesz hivatva feltüntetni, másként nem lehet teljes, csak ha a méhésztársak és méhészet barátai szintén segítenek egyesületünknek ebben a munkában. Ismételten felkérjük t,

ügytársainkat, sziveskedjenek egyesületünket fennebbi célja érvényesítésében lehetőleg támogatni. A mult és megelőző századokból maradt méhkasok közül kétségen kívül sok veszendőbe ment, de bizonyára még számos példányt lehet találni kevés utánjárás mellett s azokat megmenthetjük a méhészet története számára. A legrégibb cserép-, vessző-, káka-, szalma- vagy deszka-kasok, melyek itt-ott hányódnak s tulajdonosuk ügyet se vet reájuk, igen becses anyagot szolgáltat együletünk céljára. Kérjük tehát a t. ügybarátokat, hogy a kinek ilyen kasok létezéséről tudomása van, értesitse együletünk elnökségét arról levelezési lapon. A t. ügybarátok lekötelező szivességet tesznek tudósításaikkal; a további szükséges lépéseket a kiállítási bizottság meg fogja tenni a végből, hogy a kasok megörökíttessenek.

— *Méhészeti előadások.* A méhészeti vándortanító urak folyó év május havában az alább megnevezett napokon és helyeken tartják előadásait: *I-ső kerület.* (Tóth János, lakik Jászberényben.) 4-én Szegeden, a róm. kath. tanítóképezdénél, 6-án Gattaján, 8-án Kis-Kun-Félegyházán, az áll. tanítóképezdénél, 9-én Nagy-Kőrösön, az ev. ref. tanítóképezdénél, 10-én Czegléden, 11-én A.-Nyáregyházán, 13-án Tápió-Szelén, 15-én Pásztón. *II. kerület.* (Abaffy József, lakik Szegszárdon.) 13-, 14- és 15-én Szent-Imrén az állami földmives iskolánál, 16-, 17-, 18-án Csurgón, az állami tanítóképezdénél, 18-, 20-, 21-én Csáktornyan az állami tanítóképezdénél, 22-, 23-, 24-én Pápán, az állami földmives iskolánál. *III. kerület.* (Valló János, lakik Léván.) 2-án Csukár-Pákán, 5-én Modoron, az állami tanítóképezdénél, 7-én Znióváralfján, az állami tanítóképezdénél, 9-én Vriczkón, 11-én Losonczon, az állami tanítóképezdénél. *IV. kerület.* (Rózsa János, lakik Miskolczon.) 16-án Tisza-Ujlakon, 17-én Nagy-Szöllősön, 18-án Huszton, 19-én Bogdánon, 21-én Kőrösmezőn, 24-én Csapon, 25-én Király-Helmecczen. *V. kerület.* (Vándortanítója beteg.) Helyettesei előadnak: 1. Tóth János 24-én Szarvason, az ágost. evang. tanítóképezdénél, 25-én Békésen, Pál Antal tanyai tanító méhesén, 27-én Bánhegyesen, 28-án Endrődön. 2. Rózsa János 8-án Mátészalkán, 9-én Fehér-Gyarmathon, 10-én Kis-Aron, 12-én Kömörön, 14-én Szathmár-Némethin. *VI. kerület.* (Abend András, lakik Nagy-Enyeden.) 13-án Szászvároson, 14-én Algyógyon az állami földmives iskolánál, 15-én Bábólnán, 16-án Nagy-Rápol-

don, 17-én Piskitelepen, 18., 19-én Déván az állami tanítóképezdénél, 20-án Zámban, 21-én Maros-Ilyén, 22-én Branyicskán, 24-én Hátszegen, 25-én Reán, 26-án Ó-Boldogfalván. Az előadások nyilvánosak. Délelőtt tartják az elméleti, délután a gyakorlatiakat, melyeknek idejét és helyét a vándortanítóknak jó eleve történő megkeresésére, a városi és községi előljáróságok tűzik ki és teszik közhirrre. Tanítóképezdek- és földmives iskoláknál mindig azoknak helyiségeiben és méhesein tanítanak. Ugy a méhészeti felügyelő, mint a kerületi vándortanítók méhtenyésztési ügyekben a hozzájuk fordulóknak készséggel szolgálnak fölvilágosítással. Buziáson, 1895. ápril hó 22-én. *Kovács Antal*, orsz. méhészeti felügyelő.

— **Az első here.** Bár tüzzel vassal irtják eme szegény párakat, első megjelenésük mégis örömet okoz a méhésznek, mert a várt raj előhírnökei. Egyik helybeli méhésztársunktól vettük az értesítést, hogy egyik méhcsaládban, melyet egész ápril hóban étetett, már jelentkeztek a herék.

— „**Orosz kitüntetés**“ egy kis helyreigazítással. »Orosz kitüntetés« czim alatt a közelmúltban azon hir járta be a hazai sajtót, hogy a szentpétervári nemzetközi nagy kertészeti kiállítás kiosztott 9 nagy aranyérem közül nyolczat csakis előkelő orosz versenyzők nyertek el, a kilencedik pedig egy magyar cégnek, Mauthner Ödönnek íteltetett oda. E hir nem felel meg teljesen a valóságnak és a valódi tényálláshoz képest helyesbitésre szorul, melynek lapunkban is hazafiui örömmel szivesen adunk helyet. — *Az előttünk fekvő orosz nyelvű hivatalos díjazási catalogus szerint* ugyanis, (melynek hazánkra vonatkozó részét a »Szőlészeti és Borászati Lap« már folyó évi február 10-iki számában kimerítően közölte) nem 9, hanem 22, és pedig 13 az orosz császári Ministeriumok által, 9 pedig a Nikolaj Mihajlovics nagyherczeg által a jury rendelkezésére bocsátott, összesen 22 nagy aranyérem osztatott ki, melyek közül 5 jutott magyarhoni kiállítónak, 4 külföldi s 13 oroszországi pályázónak; és pedig a hivatalos catalogus kimutatása szerint az első folyószámmal jelzett nagy aranyérmet *Máthiasz Fános* országos hirnevű méhésznök (Szöllőskén) jeles szőlőfaj-gyűjteményeért, a 2-ik számmal jelzett nagy aranyérmet *Hajós József* országgyűlési képviselő: alma- és kerti gyűjteményeért, a 15-ik folyószámmal jelzett nagy aranyérmet *Hammersberg Jenő* curiai bíró

tokaj-hegyaljai borért, a 16-ik folyószámmal jelzett nagy aranyérmes *Lonkovszky Adolf* mérnök jeles tokaj-hegyaljai borért voltak szerencsések elnyerhetni. Az ezután következő kitüntetések érték szerinti sorrendje a következő: A nagy aranyérem után következik a kitüntetési oklevél (egyenértékű az aranyéremmel), ezután aranyérem-oklevél, nagy ezüstérem, közép ezüstérem, kis ezüstérem, bronzérem és végre elismerő oklevél. Honi kiállítóink közül összesen 91-en lettek kitüntetve. A legislegmagasabb kitüntetésben a francia földmívelési Ministerium részesült, mely a III. Sándor császár tiszteleti díját kapta meg. — Midőn e helyreigazitással eleget teszünk a valódi tenyállásnak, jóleső örömmel regisztráljuk azon fényes sikert, hogy kicsi hazánk 5 nagy aranyéremmel szerepel 22 közül Európa többi összes államaival való versenyében a szentpétervári kiállításon. — Büszkék lehetünk reá!

A szerkesztő postája.

B. J. urnak Csongrád. A viasznak müléppel becserélése végett forduljon az »Első Kereskedelmi Méhtelep« igazgatóságához, Budapest, Atilla-utca 111. — **K. J.** ur Hód-Mező-Vásárhely. Mülépmegrendelést teljesít egyesületünk méhtelep-igazgatója: Nagy Kálmán (Kolozsvárt, az Erd. Gazd. Egyesület irodája, belközép-utca, Mikó-ház). — **Schuller A.** ur Sz.-Udvarhely. A legrövidebb idő alatt menni fog. — **Cz. S.** urnak Nagy-Káta. A »M. K.« keresett számai már beszerezettek. — **Cz. J.** úr Gy.-Ditró. Rendes tag 827. Köri tag 529. A kért címre a kiadás 900 frt. — **D. D.** ur Szentmihályfalva. Köszönet, kívánságuk már teljesítve van. — **P. M.** urnak M.-Vásárhely. A megrendelt tárgy maga idején ott lesz. — **D. A.** urnak Szolnok. Lapunk mult és jelen számában a kiállításra vonatkozó kérdéseire megtalálja a feleletet. — **Sp. E.** ur Lőcse. Említett tagtársunknak a hiányzó lapok elküldettek. — **B. B.** ur N.-Sármás. **G. K.** ur Lekenczén. A megrendelt kasokat küldjük. — **F. L.** ur Békés. A közlőnyt kiadóhivatalunk küldi. — **P. J.** ur Deménd (Hontmegye) és dr. **K. Gy.** ur Csucsá. *Sötir* K. művére Turcsányi Gyula tagtársunk még fogad el előfizetést. — **Cs. M.** ur Oláh-Toplicza. A kívánt czimszallagjavítást megtettük. — **K. I.** ur M.-Szegyel. A megrendelt kaptárt idején megkapja. — **Cz. J.** ur N.-Káta. A kért kiállítást jelzett eglelet rendezte.